

Kvinner og rus

**Samarbeidsnettverket for kvinner i alkohol og narkotikaspørsmål
13. september 2007**

Likestillings- og diskrimineringsombud Beate Gangås

Ombudets mandat

Lovhåndhever

- Likestillingsloven, diskrimineringsloven, arbeidsmiljølovens likebehandlingskapittel, diskrimineringsforbudet i boliglovene

Veiledningsoppgave

- Utvidet veiledningsplikt

Pådriverrolle

- Også utover de områder som kan håndheves ved lov

Tilsyn

- CERD og CEDAW

Ombudets juridiske mandat

- **Alternativ til domstolsbehandling**
  - Hvorfor? Raskt, billig, egnet tvisteløsningsform, skånsomt
  - Utviklingen fremover? Fra uttalelse til vedtak
  - Domstolenes rettsanvendelse er mal
- **Kildene uttalelsene bygger på**
  - Lovgivning
  - Forarbeider
  - Forvaltningspraksis, rettspraksis
  - Internasjonale rettskilder – særlig EU retten

Lovgivning

Føre tilsyn med og håndheve

- Likestillingsloven
- Diskrimineringsloven
- Arbeidsmiljøloven kapittel 13
- Diskrimineringsforbudene i boliglovgivningen
- CERD og CEDAW

• Ombudets juridiske virkemidler

- Uttalelser
- Initiativretten – iverksette undersøkelser
- Vedtakskompetanse
- Amicus curiae – venn av retten/partshjelp

Arbeidsliv

- **Ombudet håndhever ”alle” diskrimineringsgrunnlag**
  - Kjønn, kjønnsuttrykk/kjønnsidentitet
  - Etnisk og nasjonal opprinnelse, religion og livssyn, språk, avstamning, hudfarge,
  - Funksjonshemming, alder og seksuell orientering/leveform, fagforeningstilknytning
- **Hovedutfordringer i arbeidslivet**
  - Kvinner, likelønn, kombinasjon arbeidsliv - omsorgsansvar
  - Innvandrere, yrkesdeltakelse, språk – ubrukt kompetanse
  - Aldersdiskriminering, fokus på kompetanse, ikke alder
  - Funksjonshemmede, yrkesdeltakelse og fordommer
  - Religiøse minoriteter, synlig religionsutøvelse utfordrer en kristen sekulær tradisjon

Hva mener LDO er viktig for håndhevingen?

Opplysningsvirksomhet

Ombudets initiativrett

Sanksjoner

Ot.prp. Nr. 34 2004-2005 (diskrimineringsombudsloven)

Pådriverrollen ifht likestillingsloven og diskrimineringsloven (pkt 7.6.2):

”Departementet har som utgangspunkt at kompetanse-/pådriverrollen har avgjørende betydning for muligheten til å oppfylle formålet om å ”fremme likestilling”, som er nedfelt i formålsparagrafene i likestillingsloven og diskrimineringsloven.

Den rene lovhåndhevingen av forbudet mot diskriminering er ikke tilstrekkelig for å oppnå verken like reelle muligheter eller reell likestilling”

”...stor vekt på faglig utveksling og oppdatering, blant annet ved nær kontakt med andre fagmiljøer...”

Ot.prp. Nr. 34 2004-2005 (diskrimineringsombudsloven)

”Ombudet skal ha ansvar for å holde seg oppdatert om kunnskapen og dokumentasjonen som utvikles, og bidra til å sikre helheten i dokumentasjonen. Dette forutsetter at ombudet samarbeider med forskningsmiljøer, frivillige organisasjoner, forvaltningsorganer og andre institusjoner om å avdekke kunnskapsbehov, komme med innspill til nye forskningstemaer og, hvor det er mulig, arbeide for å sikre felles kriterier for innsamling av data.”

”Mer omfattende undersøkelser og forskning bør imidlertid ikke foretas av ombudet, men heller foretas av andre kompetansemiljøer”

Utøvelsen av pådriverrollen i dag

Innhenter og bearbeider statistikk og rapporter m.m

Ombudet produserer ikke eget forskningsmateriale

Henvendelser til departementer og andre aktører

Media

Foredrag – på egne og andres seminarer etc

Aktivitets- og redegjørelsesplikten

Utøvelsen av pådriverrollen i dag

Prosjekter:

- Equalitas
- Aldersdiskrimineringsuka
- Fostering Caring Masculinities
- Kryss en kvinne – Valg 2007
- Bevisst
- Det europeiske året for like muligheter
- ”Tett gapet” – delprosjekt av ”Ingen hindring”

Hva kan Samarbeidsnettverket bidra til?

- Frembringe ny kunnskap om rusfeltet
- Være pådriver for at kunnskap på feltet får konsekvenser for den faktiske utformingen av ruspolitikken
- Bidra til at både kvinners og menns, jenters og gutters interesser kan ivaretas

Kjønnsnøytralt?

- **Kjønnsbaserte myter**
- **Er tilbudene tilpasset kvinner?**
- **Fordomsfulle holdninger**
- **Unngår å søke hjelp – tilbakefall (Vikan)**
- **Er kvinner målgruppe for ruspolitikken?**
- **Mannen har vært ”normen”**
  - Forskning
  - Forebygging
  - Behandling

Etniske minoriteter og rus

- Sårbare i forhold til utvikling av misbruk
- Kan skyldes ulike forhold som manglende språk, informasjon, kommunikasjonsferdigheter, arbeidsledighet?
- Minoritetsjenter bruker mindre alkohol og narkotika - burde løftes fram

Seksuell orientering og rus

- Homofile kvinner og menn i Oslo misbruker alkohol og narkotika i større grad enn i homosemiljøet og befolkningen generelt
- Særlig ungdom, lesbiske og biseksuelle i Oslo sliter med alvorlige rusproblemer (Jf undersøkelse)

Alder og rus

- Unge kvinner
- Karrierekvinner
- Eldre kvinner
- Hjemmearena – skjult
- Tabubelagt

Nedsatt funksjonsevne og rus

- **Selvmedisinering**

- Manglende diagnostisering - selvmedisinering

- Hjerteinfarkt
- Fibromyalgi
- ADHD
- Psykiske problemer

Vold mot kvinner og rus

- **Rusmisbruk hos overgripere**

- Inntak av alkohol brukes som forklaring på egen voldsbruk
- 13,7% av overgripere oppgis å mishandle under rus
- 26,2% utøver vold både når han er edru og når han er påvirket av rusmidler
- 21,8% av kvinnene forteller at overgriper alltid er edru når han mishandler

(Kilde: Krisesentersekretariatet)

Diskriminering av kvinner i spesielt sårbare situasjoner

- **Dobbelt stigmatisering**
  - Voldsutsatte
  - Omsorg for barn
  - Kriminalitet
  - Prostitusjon

Doping

- Hvordan er situasjonen?
- Forventninger om prestasjoner og kroppsideal
- Efedrin/sentralstimulerende og steroider